

Escriure: reescriure

Justament la mateixa setmana que Barcelona s'omplia de les tendències passatgeres del Bread & Butter d'hivern, a pocs metres dels pavellons plens de robes cares i posats altius ens trobem amb el poeta **Albert Roig**, que acaba de presentar el disc 'Salvatge cor' (Discmedi, 2007), el poemari 'A l'encesa' (Edicions 62) i l'òpera 'Roses de gos'. Al llarg de més de dues hores de conversa ens intentarà convèncer d'haver escollit la porta estreta de l'art més difícil en comptes del portal amplíssim de la temporalitat i l'efímer: la moda. (Text: Jordi Nopca)

A

Abans que puguem fer-li la primera pregunta, Albert Roig demana al propietari del bar on som si pot abaixar una mica la música. "Si no em serà impossible de concentrar-me. En quedaré en blanc", s'excusa, i a continuació ens diu: "A mi em fa una mica de por aquestes coses dels...". No acaba la frase: davant seu hi té el nostre micròfon, gravant des de fa uns segons. Deduïm que els punts suspensius fan referència a l'agressió que suposa que un desconegut enregistri les teves paraules. A partir de llavors –i fins que la gravadora no estigui apagada– Roig mesurarà les seves paraules i conduirà les nostres preguntes pels

camins que li són més avinents, això sense abandonar en cap moment els somriures càlids i la cordialitat benèvola que, almenys epidèrmicament, el transformen en un personatge força atractiu. Hi contribueixen els seus rínxols desfets a causa d'una llargada potser excessiva –alliberada de perruquers– i la seva indumentària, que associem ràpidament al peculiar món del teatre: bambes i pantalons de xandall, jaqueta a quadres i una gorra que només porta pel carrer, amb la intenció d'evitar el constipat inevitable per culpa de passejar-se amb els cabells mullats un vespre d'hivern. No és casual que l'entrevista es faci molt a prop de l'Institut del Teatre. Roig

hi fa de professor de dicció, a més d'haver-hi descobert una nova via d'expressió que l'ha portat a adaptar *La mort i la primavera*, de Mercè Rodoreda. "He estat treballant tres anys en el text, i justament aquesta setmana l'he donat per acabat. El Perejaume n'ha fet la dramaturgia i la Sílvia Bel en serà l'actriu principal. Ara només ens falta l'actor...". Recentment es va estrenar al Teatre Bartrina de Reus la primera aportació d'Albert Roig a l'òpera: el llibret de *Roses de gos*, que constitueix la quarta part del seu últim poemari, *A l'encesa*, rescata el mite de Dido i Enee per fer-ne la seva versió, fet que corrobora l'interès del poeta per les arts escèniques –i,

“

‘La mort i la primavera’ és una obra maleïda i difícil, és la novel·la dels poetes catalans: tots n’hem begut, d’una manera o altra

“

de retruc, per la reformulació dels grans motius literaris. “El teatre funciona per una necessitat econòmica, de subsistència i a la vegada és també influït pel material humà del qual disposes. És una mica com la cuina: has de fer un plat segons els elements que tens en aquell moment; encara que allò que tinguis no sigui el millor, has d’intentar aconseguir un plat de qualitat, tan senzill com vulguis, potser, però elegant. *La mort i la primavera* és l’obra més important de Mercè Rodoreda. La va estar escrivint durant quaranta anys, i és una obra que no ha estat prou valorada ni reivindicada, i fins ara no ha estat possible de portar fins al final una adaptació: l’Agustí Villaronga va fer un projecte de pel·lícula amb La Fura dels Baus, i no es va poder tirar endavant; al Manel Esclusa li va passar tres quarts del mateix. És una obra maleïda i difícil, és la novel·la dels poetes catalans: tots n’hem begut, d’una manera o altra, de *La mort i la primavera*”. Roig s’ha pres l’adaptació de la novel·la de Mercè Rodoreda com el pas indispensable per escriure la seva versió de la Fedra. “A l’Institut del Teatre estic fent la *Fedra* de Racine per entrar en calor. Quan escullo un tema, abans de posar-m’hi a treballar hi estic donant voltes dos o tres anys. La *Fedra* de Racine és la més feixista de totes, i la més estúpida i ofensiva és la de Salvador Espriu, *Una altra Fedra, si us plau* [1977] perquè *Fedra* és passió pura i Espriu no sabia què era la passió”. Comencem, a partir de llavors, a abandonar els projectes teatrals per acostar-nos a la lletra impresa: “Hi ha una cosa que és ben clara, i això va a missa: coneixes a una persona quan escriu i la llegeixes. Quan llegeixes Espriu saps com és; i el mateix passa quan llegeixes Vinyoli, o Blai Bonet. La poesia no enganya, o almenys és l’art que pot enganyar menys. La poesia és pensament i és ànima: hi veus com és la persona que l’ha escrita, què li passa en aquell moment –perquè tots anem canviant–, però sobretot serveix per accedir a la primera persona, perquè la poesia està escrita en primera persona. Tota l’objectivació de la poesia que s’inventa T.S. Eliot és un intent de no quedar tan despullat ni retratat als ulls del lector. Hi ha poetes que intenten amagar-se rere una màscara o una cuirassa, però això no els serveix de res”.

Albert Roig va començar a escriure als 14 anys, i no va publicar el seu primer llibre de poemes fins el 1981 –quan en tenia 22–, *Nós*, encara que ell no reconeix haver trobat la seva veu poètica fins *La vestidora i el dol* (Ed. 62, 1988). Després de tres poemaris més –*Córrer la taronja* (1989), *Que no passa* (1990) i *Vedat* (1994)– Roig va trigar vuit anys a reescriure i reordenar la seva obra poètica a *Córrer la taronja* (1979 – 2001), que havia de posar punt i final a la seva trajectòria lírica. “La meua intenció era no fer res més, en poesia. L’escriptura s’havia convertit en un assumpte obsessiu, per a mi. Tinc una postal que em va enviar l’Enric Casasses des de Berlín on hi sortia un ermità. Aquell era jo, llavors: estava tancat en una masia a Tortosa, fotent-me marihuana i altres coses, buscant la poesia –penjat–. Aquests són els vint anys de *Córrer la taronja*: llegir,

escriure i reescriure amb la voluntat de fer més senzill i espontani el poema, eliminant tot el que seria considerat simplement bonic o retòric. Hi ha sonets que els he anat destruint fins que només n’han quedat dues rimes... Cada poema és un món, i n’hi ha que els he estat escrivint durant vint anys. Antonio Gamoneda, a qui he conegut fa poc, no està tan lluny de mi: treballa de forma molt semblant a la meua, reescriu i es replanteja la seva obra dia rere dia, i descobrir-ho m’ha recomfortat, perquè he vist que no era l’únic boig al segle XXI que es prenía la poesia d’aquesta manera”. Una bona manera d’acostar-se a l’evolució d’alguns dels seus poemes és visitar el portal de Transports Ciberians (www.transports-ciberians.net), on es pot descarregar l’edició de l’autor de *Que no passa* (1990) i contemplar com Roig desfà, deslliga i capgira els seus versos: en el cas del sonet *Quin impuls*, que comença “¿Quin impuls la porta / A Exclamar-se? Diu / Ser una altra. –L’hora? / Quina hora? No importa.”, en la versió de *Córrer la taronja* (1979 – 2001) fa així: “Saó- / Que la fa / exclamar-se. Diu / ser una altra”. Els canvis no s’aturen aquí, i converteixen la primera i l’última versió en dues obres completament diferents que busquen

els mateixos efectes però per vies expressives quasi antagòniques. Els poemes, lluny de fixar-se definitivament una vegada han estat publicats, segueixen vius dins de Roig i el persegueixen amb tenacitat obligant-lo a modificar-los, sempre amb la voluntat d’arribar a la forma espontània i natural, la veritat lligada a l’experiència que cal comunicar al lector.

“Després de *Córrer la taronja* la meua voluntat era no escriure més. Llavors, però, va morir el meu pare, i a partir d’aquell moment vaig començar-me a ofegar –també físicament– i vaig sentir com si hagués entrat de cop i volta a la maduresa, a la vellesa. Vaig passar per una sèrie d’angoixes vitals que encara em duren... Quan va morir el pare vaig escriure un únic poema. Al cap d’un temps vaig repassar quatre textos que tenia i que van acabar integrant la primera secció del poemari, la que es titula *A l’encesa*. Vaig estar tres anys, amb aquests sis poemes, i no pensava fer-ne res, amb ells. Després, però, el Carles Santos em va encarregar una cantata, *Flor d’escarabat*, i també em van encarregar el llibret de l’òpera *Roses de gos*: em vaig prendre aquests encàrrecs sense pensar en si serien publicats; de fet, algunes cançons de *Salvatge cor*, el disc que he fet amb Krishoo Monthieux, no apareixeran mai en cap llibre més, està prohibit, són només per fer festa. Tots aquests projectes me’ls vaig prendre com una possibilitat d’alegrar el meu esperit”.

Podem afirmar, llavors, que la mort ha estat el desencadenant de *A l’encesa*, que va guanyar el sisè premi de poesia Sant Cugat a la memòria de Gabriel Ferrater. “Vaig començar a escriure bé a partir de *La vestidora i el dol* (1988), i és perquè llavors vaig descobrir que un dels temes més importants per a mi és la mort. Els meus millors poemes són els que escric sobre amics i familiars que han mort. Quan algú mor arriba a un estat de perfecció, i és aquest estat de perfecció el que es pren com a punt de partida del poema”. Roig ens explica que quan mor un amic seu passa un o dos anys escrivint-los poemes perquè és incapaç d’oblidar-los: “Andreu Vidal, Blai Bonet, el meu iaio... tots són aquí, encara”. Junament amb l’extinció, l’altre gran eix temàtic de la poesia d’Albert Roig és la natura, sempre evocada des de l’òptica de les terres de l’Ebre, que en l’adolescència de l’autor encara no havien girat l’esquena al paisatge. “La natura i la mort són la mateixa cosa: l’arbre s’alimenta de la mort”. Fill de Tortosa –tot i que des de fa uns anys viu a Barcelona– Roig ha trobat en el Brasil el Delta de l’Ebre que va començar a desaparèixer a finals dels 70 i que constitueix la tercera part de *A l’encesa*: “Vaig al Brasil des de fa molts anys, i per a mi representa un retrobament, un retorn a la infantesa i a les coses més senzilles i naturals. Des de fa uns anys em deprimeix molt, anar al Delta, perquè tot ha canviat, i no precisament en un bon sentit. Em posa trist veure com ha desaparegut tot aquell món amb aquell punt salvatge. ‘Salva a un salvatge i mata una rata’: quan dic això faig referència a la rata urbana, i el salvatge és aquell que està arrelat a la terra, i cada vegada n’hi ha menys, perquè són menystinguts per l’urbanita”.

Cel

Ara
la clara nit que entres,
Nit que als cors cremes.
I ens esperes,
última, muda
nuesa.

A la mà del vent.

I les mans càlides que hi tremoles,
dels pollancre i l’aigua,
nosaltres, trèmuls–
¿Quins cels estranys?

La Petja, estiu de 2003
a mon pare i. m.